

การสร้างความหมายทางวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น:
กรณีศึกษา วรรณกรรมเรื่องชายฟองและเรื่องพื้นเวียง
ฉบับปริวรรตจากคัมภีร์ใบลาน วัดศรีชมชื่น บ้านคกเลาใต้
ตำบลบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย*

Construction of Cultural Meaning Through Folk Literature:
A Case Study of the Folk Literature of Say Fong and Phuen
Wieng in Transliteration of the Palm-leaf Manuscripts at
Srichomchuen Temple, Khok Lao Tai Village, Bu Hom
Sub-district, Chiang Khan District, Loei Province 1

สุรธัชบุญกุล นุ่นภูบาล
Surathadchanukoon Nunphoobal
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
Loei Rajabhat University, Thailand
E-mail: suratadchanukoon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจ จำแนกหมวดหมู่ ของวรรณกรรมในคัมภีร์ใบลาน 2) คัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชน มาปริวรรตจากโบราณให้เป็นอักษรไทยในปัจจุบัน และ 3) หาความหมายทางวัฒนธรรมของคนอีสานผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นที่ได้จากการปริวรรต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ การนำเสนอข้อมูลวิจัยรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีแพร่กระจาย (Diffusionism) เพื่อค้นหาความหมายทางวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า

1. สำรวจพบวรรณกรรม ทั้งหมด 110 เรื่อง มีคัมภีร์ใบลานทั้งหมด 477 ผูก ภาษาที่ใช้บันทึก ในคัมภีร์ใบลาน พบว่ามี อักษรธรรมอีสาน อักษรบาลี อักษรไทยน้อย และอักษรไทยปัจจุบัน

*ได้รับบทความ: 28 มีนาคม 2566; แก้ไขบทความ: 14 ธันวาคม 2566; ตอรับตีพิมพ์: 17 ธันวาคม 2566
Received: March 28, 2023; Revised: December 14, 2023; Accepted: December 17, 2023

2. การคัดเลือกวรรณกรรมนำมาปริวรรต จำนวน 2 เรื่อง คือ ซายฟองและเรื่องพื้นเวียง โดยวรรณกรรมทั้ง 2 ได้มีการบันทึกว่าถูกจารขึ้นเมื่อปี จ.ศ. 1243 เพื่อถวายให้กับวัดศรีชมชื่น อันเป็นหลักฐานแสดงควมมีตัวตนของคนในชุมชนและความเกี่ยวข้องระหว่างวัดกับชุมชนมาตั้งแต่ครั้งโบราณ

3. การค้นหาความหมายทางวัฒนธรรม จากการปริวรรตวรรณกรรมเรื่องซายฟองและเรื่องพื้นเวียง ปรากฏร่องรอยแนวคิดที่สามารถถอดความหมายทางวัฒนธรรมได้ มี 3 ประเด็น คือ 1) ความหมายทางวัฒนธรรม แสดงอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ 2) ความหมายทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ 3) ความหมายทางวัฒนธรรมระหว่าง พุทธและผี ข้อมูลในคัมภีร์ใบลาน เมื่อนำมาอภิปรายผลสามารถบอกเล่าวิถีชีวิต สภาพเศรษฐกิจ แนวคิดของ สังคมผู้คนในสมัยนั้น นับได้ว่าเป็นเอกสารโบราณที่ทรงคุณค่า ควรแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: วรรณกรรมท้องถิ่น; การสร้างความหมายทางวัฒนธรรม; การปริวรรตใบลาน

Abstract

This study aims to explore and classify literature found in palm-leaf manuscripts, select relevant local literature for transliteration into modern Thai language, and identify cultural meanings of the Isan people through the transliterated texts. It is a qualitative research study, presenting data in a descriptive analysis format. The Diffusionism Theory was employed to uncover cultural meanings embedded in the stories.

Findings:

1. A total of 110 literary works were discovered, comprising 477 sets of palm-leaf manuscripts. The manuscripts utilized Thamma-Isaan script, Pali script, Thai Noi script, and current Thai script.

2. Two stories, namely Sai Phong and Phueng Wiang, were transliterated. These literary works were recorded as having been written in the year 1243 as an offering to Wat Si Chom Chuen. This serves as evidence of the community's identity and the longstanding relationship between the temple and the community.

3. Through the transliteration of the stories Sai Phong and Phueng Wiang, three cultural meanings were identified: (1) Cultural meanings expressing identity and ethnicity, (2) Spatial cultural meanings, and (3) Cultural meanings associated with Buddhism and ghosts. The data obtained from this study shed light on the people's way of life, economic

conditions, and societal concepts during that period. These valuable ancient documents deserve further study and preservation.

Keywords: Folk literature; Construction of Cultural Meaning; Transliteration of palm-leaf manuscripts

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์การก่อตั้งอาณาจักร แคว้นแคว้น ทั่วประเทศ ตลอดจนระบอบการเมือง การปกครองของไทย ได้ถูกพัฒนาเปลี่ยนผ่าน เรื่อยมา หากมีความสนใจเรื่องราวในอดีต สภาพ เศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ผู้คนเป็นมา อย่างไร สิ่งที่จะสะท้อนให้เห็นได้ นอกจากจะศึกษา เชิงประวัติศาสตร์แล้ว ข้อมูลวรรณกรรม วรรณคดี ก็มักนิยมนำมาศึกษา ซึ่งวรรณกรรมท้องถิ่น สามารถสะท้อนวิถีชีวิต แนวคิดของผู้คนในสมัย นั้นๆ ได้ วรรณกรรมท้องถิ่นจัดว่าเป็นต้นทุนทาง วัฒนธรรมที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง เมื่อกล่าวถึง ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ประเทศไทยจึงมีทุนทาง วัฒนธรรม (Cultural assets) ในทุกๆ พื้นที่ ท้องถิ่นของชุมชน สะท้อนออกมาเป็นวัฒนธรรมที่ จับต้องได้ (Tangible) และวัฒนธรรมที่จับต้อง ไม่ได้ (Intangible) ซึ่งตำนานหรือเรื่องเล่าของ ท้องถิ่น บอกเล่า บันทึก ขับร้อง ผ่านกลวิธีการเล่า เรื่องในรูปแบบต่างๆ ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นภาค ต่างๆ ของไทย จึงถูกเรียกว่า วรรณกรรมท้องถิ่น ผู้ประพันธ์มักเป็นคนในท้องถิ่น รูปแบบฉันทลักษณ์ ส่วนใหญ่เป็นไปตามความนิยม ภาษาที่ใช้จึงเป็น ภาษาของท้องถิ่นนั้นๆ วรรณกรรมท้องถิ่นจัดเป็น มรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพราะในเนื้อหา มักสอดแทรกวิถีชีวิตแนวคิด สภาพสังคมและ

วัฒนธรรมของผู้คนในสมัยนั้นๆ เป็นเสมือนชุมทรัพย์ ทางภูมิปัญญาได้เป็นอย่างดี (กตัญญู ชูชื่น, 2543, หน้า 4)

วรรณกรรมท้องถิ่น นอกจากจะมีความ สำคัญ ในแง่ของมรดกทางวัฒนธรรมดังที่ได้กล่าวมา ยังถือเป็นทุนทางวัฒนธรรม ในแง่ของความรู้เชิง ประวัติศาสตร์ สามารถสื่อความหมายทางวัฒนธรรม ในด้านต่างๆ ของชุมชน (ชนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554, หน้า 2) การค้นหาความหมายทางวัฒนธรรม ในวรรณกรรมท้องถิ่น สายันต์ ไพเราะญจิตร (2550) ได้กล่าวถึงความหมายและขอบเขตของการสื่อ ความหมายทางวัฒนธรรม ว่าหมายถึง ส่วนประกอบ ของระบบวัฒนธรรมทั้งหมด ในสังคมมนุษย์ทั้งที่ เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุ ที่จับต้องมองเห็นได้ (Tangible forms) และที่เป็นความหมายแฝงแสดง ถึงความรู้ภูมิปัญญา ความเชื่อ กฎระเบียบแบบแผน เพื่อการปฏิบัติ จินตภาพ ความรู้สึกนึกคิด ศิลปะ และการแสดงออก และวัฒนธรรมประเภทที่ไม่ สามารถจับต้องได้ ได้แก่ ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี กฎระเบียบทางสังคม เป็นต้น (สายันต์ ไพเราะญจิตร, 2550, หน้า 14)

จังหวัดเลย มีวรรณกรรมท้องถิ่น มีทั้งเป็น เรื่องเล่า และวรรณกรรมประเภทลายลักษณ์อักษร ส่วนใหญ่มักถูกบันทึกไว้ในใบลาน คัมภีร์ใบลาน ถือว่าเป็นเอกสารที่สำคัญในการบันทึกเรื่องราว

ต่างๆ ของคนในสมัยก่อน เมื่อกาลเวลาผ่านไป สภาพสังคมเปลี่ยนไปทำให้บุคคลหรือชุมชนให้ความสำคัญเอกสารใบลานน้อยลง มีผลให้ใบลานซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งทางวิชาการ ถูกปล่อยทิ้งให้เป็นเพียงวัตถุโบราณ หรือของศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีใครกล้าแตะต้อง

จากการสำรวจข้อมูลวรรณกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเลย พบว่า ชุมชนบ้านคกเลาใต้ ตำบลบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่มีคัมภีร์ใบลานอยู่เป็นจำนวนมาก แต่เมื่อผู้วิจัยและทีมงานลงสำรวจข้อมูล ก็เป็นที่น่าเสียดาย ที่พบว่าในจำนวนใบลานที่มีอยู่ส่วนใหญ่ถูกเก็บรักษาไว้อย่างผิดวิธี ขาดการดูแล บางผูกถูกสัตว์ฟันแทะ แมลง มอดปลวกทำลาย บางผูกเชือกผูกขาด ใบลานกระจัดกระจายไม่สมบูรณ์ จากความเป็นมาดังกล่าว หลังจากทางคณะวิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจ ตระหนักถึงความสำคัญของคัมภีร์ใบลานว่าเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้สำคัญในแง่ของประวัติศาสตร์ จึงมีความประสงค์จะเข้าไปช่วยเหลือชุมชน ในการจัดระบบเอกสารใบลาน วิธีจัดเก็บคัมภีร์ใบลานให้อยู่ในสภาพที่ดีและเหมาะสมจากนั้นคัดเลือกผูกใบลานที่มีเนื้อหาสมบูรณ์มาปริวรรตให้เป็นอักษรไทยปัจจุบัน เพื่อให้ง่ายต่อการตีความ ค้นหาความหมายทางวัฒนธรรม อันนำไปสู่การถอดรหัสความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น สะท้อนวิถีชีวิต วิธีคิด สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองในสมัยนั้นๆ ได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจ จัดระบบหมวดหมู่ และเก็บรักษาใบลานให้ถูกต้องตามหลักวิชาการวัดศรีชมชื่น ตำบลบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
2. เพื่อคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นที่สำคัญหรือมีความเกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อปริวรรตจากอักษรธรรมและอักษรไทยน้อยเป็นอักษรไทยปัจจุบัน
3. เพื่อหาความหมายทางวัฒนธรรมของคนอีสานผ่านวรรณกรรมท้องถิ่นที่ได้จากการปริวรรต

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทั้งที่เป็นเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) สำรวจงานวิจัย บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม 2) สำรวจงานวิจัย บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม 3) รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม

ขอบเขตการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยศึกษาจากวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องชายพองและพื้นเวียง ที่ถูกปริวรรตจากอักษรโบราณอีสานเป็นภาษาไทยปัจจุบัน โดยการถอดความหมาย จากการนำเอาแนวคิดเรื่องการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมนำมาเป็นแนวทางในการถอดความหมายในตัวบท รวมทั้งขอบเขตด้านระยะเวลาและสถานที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะ

เวลาในการศึกษาวิจัย ในระหว่าง เดือนตุลาคม 2560 - เดือนกันยายน 2561 เป็นระยะเวลารวม 12 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการสำรวจ จัดระบบ ซ่อมแซม บำรุงเพื่ออนุรักษ์โบราณ จากนั้นคัดเลือกเอาวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนมาปริวรรตเป็นอักษรไทยปัจจุบัน แล้วถอดความหมายทางวัฒนธรรม ที่สะท้อนคุณค่าวัฒนธรรม อัตลักษณ์ ค่านิยม ความเชื่อของคนในชุมชนท้องถิ่น

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) สังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัย บทความ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความหมายทางวัฒนธรรมเพื่อสำรวจสถานภาพของกระบวนการ การศึกษาการสร้าง ความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวัฒนธรรม อัตลักษณ์ ค่านิยม ความเชื่อ ความเป็นชาติพันธุ์ ตลอดจนถึงวาทกรรมอำนาจ ความเป็นอื่น ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องชายพอง และพื้นเวียง และ 2) วิเคราะห์การสร้างความหมายทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน อำนาจ วาทกรรม ความเป็นอื่น กลุ่มชนชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องชายพองและพื้นเวียง โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusionism) เป็นหลักการในการถอดรหัสความหมาย และชั้นนำเสนอผลของการวิจัย ประกอบด้วยการสรุป อภิปรายผล และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัย มีกระบวนการขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการภาคสนาม เน้นการมีส่วนร่วมกับชุมชน ผสมผสานการวิจัยเชิงคุณภาพ อาศัยข้อมูลตัวบทมาวิเคราะห์เพื่อถอดความหมายทางวัฒนธรรม วิธีดำเนินการวิจัยเริ่มต้นจากกระบวนการจัดส่งหนังสือเพื่อขออนุญาตลงพื้นที่ แนะนำคณะวิจัย แจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อชุมชน จากนั้นเข้าสู่กระบวนการสำรวจ จำแนกกลุ่มเรื่อง ทำความสะอาดโบราณ เปลี่ยนผ้าห่อโบราณใหม่ ลงบันทึกชื่อเรื่อง หมวดหมู่ ส่งโบราณคืนสู่ชุมชนเก็บรักษาอันเป็นกระบวนการขั้นตอนของการอนุรักษ์ คัดเลือกเรื่องที่จะนำมาปริวรรตโดยการถ่ายภาพดิจิทัล หลังจากปริวรรตเสร็จ นำเนื้อหามาถอดความหมายทางวัฒนธรรม โดยการนำเอาข้อมูลภาคสนามที่ได้อ่านสำรวจพื้นที่เข้ามาประกอบการอธิบายข้อมูล จนสู่กระบวนการคืนความรู้สู่ชุมชน ได้จัดหาผู้จัดเก็บโบราณชนิดแบบตู้เหล็กในการเก็บเอกสาร จัดทำหนังสือเล่มเล็ก เนื้อหาในเล่มประกอบด้วยความเป็นมาของชุมชน บัญชีรายชื่อวรรณกรรม จำนวนโบราณทั้งหมดที่ผูกเรื่อง ในส่วนเนื้อหาวรรณกรรมท้องถิ่นได้จากการปริวรรตและเก็บข้อมูลภาคสนาม ภาคคืนความรู้สู่ชุมชน มีการแสดงละครของนักศึกษา ร่วมถ่ายทอดวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องชายพอง และเรื่องพื้นเมือง เพื่อให้คนในชุมชนได้มีความภาคภูมิใจถึงอัตลักษณ์และความเป็นมาของชุมชน ตระหนักรู้คุณค่าของวรรณกรรม โดยได้เชิญเยาวชน นักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยซวกคกเลา-ได้มาร่วมรับชม

เพื่อจะได้นำไปเป็นตัวอย่างในการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือแขกที่มาเยี่ยมชมชุมชน เป็นการแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีมาอย่างยาวนาน ทั้งนี้ได้บันทึกเป็นภาพเคลื่อนไหวจัดทำเป็นแผ่นดีวีดี (Digital Video Disc) ส่งคืนให้กับทางโรงเรียน วัด และผู้นำชุมชน เป็นการคืนความรู้ให้กับชุมชน ในการเผยแพร่ข้อมูลในช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น โปรแกรมยูทูบ ช่องไทท่อนงบัว เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมของชุมชน ให้เป็นรู้จักแพร่หลายมากขึ้น

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การสำรวจข้อมูลจำแนกหมวดหมู่วรรณกรรม สามารถรวบรวมวรรณกรรม ได้ทั้งหมด 110 เรื่อง จำนวนใบลานมีทั้งหมด 477 ผูก อักษรที่พบว่าได้ถูกนำมาจารลงในใบลาน พบมากที่สุดคืออักษรธรรมอีสาน รองลงมาคืออักษรบาลี และอักษรไทยตามลำดับ ลักษณะใบลานที่บันทึก พบว่า มีทั้งใบลานยาว และใบลานสั้น วรรณกรรมคัมภีร์ที่พบ มากที่สุดคือ เรื่องพระปฐมสมโพธิ บันทึกเป็นตัวอักษรธรรมอีสาน มีจำนวน 35 ผูก อยู่ในสภาพดี

ข้อมูลเอกสารใบลาน วัดศรีชมชื่น บ้านคกเลาใต้ ตำบลบุษมา อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ											
ลำดับที่	ชื่อเรื่อง	หมวด	อักษรที่ใช้บันทึก	ภาษา	ลักษณะเอกสาร	จำนวนผูก	ลักษณะชุด	สภาพเอกสาร	ลักษณะใบลาน	การซ่อมแซม	หมายเหตุ
1	ลำแปดหมื่น	นิยายธรรม	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว	4	ไม่ครบชุด				
2	สังคัมภีร์	ตำนานพุทธศาสนา	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว	19	ต่างชุด	ชำรุดเล็กน้อย			
3	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว						
4	ปณิธานพิธีกรรม	ประเพณีพิธีกรรม	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน	ใบลานสั้น	15	ต่างชุด	ชำรุดเล็กน้อย		ห่อผ้าใหม่	บูชาด้วยเสวย II แต่งแก้เสวยเคราะห์ II ธรรมสาร บูชารับโชค แก้ทรงครุฑผู้หญิง สืบทอดดา บูชาอุบาสว III แก้ผ้าในอุ้งหลวง คำนวณ แก้ชะตาขาด แก้พรหมชาติ II
5	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว						
6	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว						
7	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน, บาลี	ใบลานยาว						
8	พระเวสสันดร	ชาดก	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน	ใบลานยาว	13	ไม่ครบชุด	ชำรุดเล็กน้อย			
9	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน	ใบลานยาว						
10	เบ็ดเตล็ด	อื่นๆ	ธรรมอีสาน	ไทยอีสาน	ใบลานยาว		ต่างชุด	ชำรุดเล็กน้อย		ห่อผ้าใหม่	ลำพันเมือง III อรพินทา หนังสือพื้นเมืองแล

ภาพที่ 1 แสดงบัญชีคัมภีร์ใบลานที่ได้ผ่านกระบวนการจำแนก จัดหมวดหมู่และอนุรักษ์

การซ่อมแซมใส่ไม้ประกบและเปลี่ยนผ้าห่อใหม่ รองลงมาคือเรื่องบทสวดมนต์ อักษรที่ใช้

บันทึกเป็นตัวอักษรธรรมอีสาน มีจำนวน 31 ผูก สภาพชำรุดเล็กน้อย การซ่อมแซมมีการห่อผ้าใหม่

ทั้งชุด ลำดับที่สามเป็นเรื่อง ปกิณกะฉลอง โดยรวบรวมเอาไว้เพื่อเทศน์อาณิสสหรือเทศน์ฉลองบ้านทีกเป็นอักษรธรรมอีสาน ลักษณะเอกสารเป็นใบลานยาว มีจำนวน 28 ผูก สภาพดี การซ่อมแซมได้ห่อผ้าจัดเก็บใหม่ทั้งชุด

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วรรณกรรมท้องถิ่นที่สำคัญหรือมีความเกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่น พบว่า การคัดเลือกวรรณกรรมท้องถิ่นที่สำคัญหรือมีความเกี่ยวข้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อปริวรรตจากอักษรธรรมอีสานเป็นอักษรไทยปัจจุบัน ครั้งนี้มี 2 เรื่อง คือ วรรณกรรมเรื่องพื้นเมืองชาย (ทราย) พอง และนิทานเรื่องพื้นเวียง จัดอยู่ในหมวดของนิยายพื้นบ้าน ซึ่งเหตุผลที่น่า วรรณกรรมทั้ง 2 เรื่องมาปริวรรต ประการที่ 1 ข้อยกาดด้านเวลา คณะผู้วิจัยมีเวลาในการทำการวิจัยเพียง 1 ปี จึงทำให้ต้องเลือกวรรณกรรมที่มีความยาวไม่มากนัก เพื่อนำมาปริวรรตเป็นอักษรไทยในปัจจุบัน ประการที่ 2 เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งสองเรื่อง มีหลักฐานแสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน ว่าถูกจารขึ้น จ.ศ. 1243 และถวายให้กับวัดศรีชมชื่น อันเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าวรรณกรรมมีความสัมพันธ์เคียงคู่กับชุมชนท้องถิ่นมาเป็นระยะเวลาอันแสดงถึงการมีตัวตนของคนในชุมชนที่มีมาตั้งแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบันได้

ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความหมายทางวัฒนธรรมของคนอีสานผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น พบว่า มีการประกอบสร้างความหมายทางวัฒนธรรม สะท้อนจากตัวบท โดยใช้วิธีวิทยาทางคติชน ผสมผสานแนวคิดทางวัฒนธรรม แล้วนำเสนอข้อมูลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งมีข้อมูลที่น่าสนใจ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ความหมายทางวัฒนธรรมในเชิงอัตลักษณ์และชาติพันธุ์ พบว่า มีการประกอบสร้างความหมายทางวัฒนธรรมผ่านตัวบททั้งสองเรื่อง การจารึกและถวายคัมภีร์ใบลานให้กับวัดศรีชมชื่นแสดงให้เห็นถึงการมีตัวตนของคนในชุมชนว่ามีการก่อสร้างบ้านเรือนและการพัฒนาการของชุมชน (สร้างบ้านแปงเมือง) มาตั้งแต่ครั้งโบราณจากการศึกษาวรรณกรรมเรื่องพื้นชายพองหนองคำแสน และพื้นเวียง พบว่า มีเค้าโครงคล้ายกับตำนานพระเจ้าเลียบโลก และตำนานอุรังคธาตุ อันสะท้อนให้เห็นถึง อัตลักษณ์ความเป็นวัฒนธรรมกลุ่มแม่น้ำโขง สะท้อนจากหลักฐานที่มีการกล่าวถึงพื้นที่ตั้งลักษณะชื่อบ้าน นาม-เมือง ที่คล้ายกับชื่อบ้านนามเมืองที่อยู่ภาคเหนือของประเทศไทยจากตัวบทวรรณกรรมสะท้อนการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของคนในชุมชนที่อาศัยแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางสัญจรการค้าค้นพบเอกสารใบลานที่ถูกจารึกลงใบลาน จึงมีเค้าโครงโยงใยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คน ความเป็นกลุ่มชน ความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน ระหว่างคนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สะท้อนให้เห็นถึงหลักฐานการเคลื่อนย้ายของผู้คนโดยยึดโยงกับแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายวัฒนธรรมมาตั้งแต่ครั้งโบราณ

2. ความหมายทางวัฒนธรรมเชิงพื้นที่ที่สามารถแบ่งความหมายตามนิยามของอภิญาเพื่องฟูสกุล (2543, หน้า 65-101) ที่กล่าวว่า การศึกษาพื้นที่ในความหมายเชิงวัฒนธรรม จะมีความสัมพันธ์กับพื้นที่กายภาพ (แผ่นดิน) และพื้นที่ความหมายทางความคิดที่เกี่ยวข้องกับจินตนาการของผู้คน ข้อค้นพบเรื่องพื้นที่ทางวัฒนธรรม พบว่ามี

3 ประเด็นคือ

2.1 พื้นที่เชิงกายภาพ วรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องชายฟอง ได้กล่าวถึงพื้นที่ทางกายภาพประกอบด้วยเมืองต่างๆ เช่น ชมพูทวีป เมืองกุชุน เมืองชายฟองหนองคำแสน เมืองเชียงใหม่ เมืองเชียงแสนเชียงของ ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องพื้นเวียง มีการกล่าวถึง สถานที่และเมืองต่างๆ คือ ดอยปู่เจ้าเขาหลวง เมืองผางเมืองอัน เมืองหมาน เมืองเวียงจันทน์ เมืองหล้า น้ำ เมืองศรียุทธยาและเมืองราชคฤห์ เรื่องชายฟอง มีความใกล้เคียงกับตำนานพระเจ้าเลียบโลกของชาวภาคเหนือ สะท้อนจากหลักฐานที่มีการกล่าวถึงพื้นที่ลักษณะชื่อบ้านนามเมือง อิงมาจากชื่อบ้าน นามเมือง ที่ตั้งอยู่ภาคเหนือของประเทศไทยอธิบายตามแนวทางของทฤษฎีแพร่กระจายได้ว่า เมื่อผู้คนอพยพโยกย้ายถิ่นฐานบ้านเรือน วรรณกรรมก็ติดตามผู้คนเหล่านั้นไปด้วย ส่วนวรรณกรรมเรื่อง พื้นเวียง หากพิจารณาแล้ว ถือว่าเป็นวรรณกรรมพื้นบ้าน ที่มีการอ้างหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนา มาผูกเป็นเนื้อเรื่อง มีการเอ่ยอ้างโดยยกชื่อบ้านนามเมืองที่มีอยู่จริง และมีประวัติศาสตร์ยาวนาน เพื่อฉายภาพในจินตนาการให้ดูสมจริง ทำให้เกิดความน่าเคารพศรัทธา น่าเชื่อถือ เนื้อหาได้กล่าวว่า ผู้ใดได้อ่านและปฏิบัติตามจะได้เกิดร่วมภพชาติกับผู้มีบุญญาธิการ (เจ้าธรรมิกราช) ได้บังเกิดพบพานพระโพธิสัตว์และจะมาโปรดในยามทุกข์เข็ญ ได้พบดินแดนในอุดมคติ (Utopia) ซึ่งวรรณกรรมพยายามฉายภาพพื้นที่เชิง-กายภาพในยุคเรืองอำนาจที่อยู่ใต้การปกครองของเจ้าฟ้าร่มขาว ที่ไพร่ฟ้าอยู่ใกล้ศูนย์กลางของวัฒนธรรมและอำนาจ คือเวียงจันทน์

เมื่ออำนาจถูกเปลี่ยนผ่านจากเวียงจันทน์ ไปสู่อำนาจจากเมืองหลวงคือกรุงเทพฯ ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นถูกผลักไสให้เป็นคนชายขอบ (marginal people) พื้นที่อาศัยอยู่ห่างไกลจากศูนย์กลาง ส่วนกลาง สะท้อนให้เห็นว่า การมีศูนย์กลางวัฒนธรรมอยู่ที่เวียงจันทน์ ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายวัฒนธรรม ซึ่งตรงข้ามกับวรรณกรรมทางพุทธศาสนาเรื่องอื่นๆ ที่วัฒนธรรมศูนย์กลางอยู่ที่เมืองหลวงคือกรุงเทพฯ มีแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม ทำให้วรรณกรรมอิงหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเรื่องนี้ มีเนื้อหาแตกต่างจากวรรณกรรมทางพุทธศาสนาเรื่องอื่นๆ

2.2 พื้นที่ทางจิตวิญญาณ เกิดจากจินตนาการของกวี เป็นพื้นที่เชิงจิตวิญญาณที่ถูกจินตนาการ โดยผู้แต่งได้ผสมผสานกับพื้นที่จริงเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน จากการถอดความหมายทางวัฒนธรรม พบว่าพื้นที่ทางจิตวิญญาณถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น การประกอบสร้างทางวัฒนธรรม สะท้อนเรื่องของวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง เรื่องของผู้มีบุญมาโปรด นำเสนอภาพของวีรบุรุษทางวัฒนธรรม (Culture Hero) สะท้อนให้เห็นความต้องการ การปลดปล่อยทางอารมณ์ของคนท้องถิ่นสมัยนั้นถึงระบบการกดขี่ข่มเหงของชนชั้นนักปกครอง

2.3 พื้นที่ในอุดมคติ วรรณกรรมถูกใช้เป็นเครื่องมือในการต่อต้านการปกครองของชนชั้นปกครอง โดยใช้แนวคิดของพื้นที่ในอุดมคติ โดยทำให้ผู้คนเชื่อว่าหากประพฤติตนตามคำสอนของผู้มีบุญ โดยไร้ข้อกังขา ผู้ที่เชื่อถือจะได้ไปสู่ดิน

แดนแห่งความสุข โดยฉายภาพของวีรบุรุษทางวัฒนธรรม (Culture Hero) นำเสนอภาพแทน (Representation) ผ่านตัวละครเจ้าธรรมิกราช ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นโยยหาอดีตในยุคของอาณาจักรล้านช้างเรืองอำนาจ แสดงให้เห็นว่าสัญลักษณ์เป็นผลผลิตมาจากจิตใจที่เกิดจากจินตนาการของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นตำนาน นิทานวรรณคดี เรื่องเล่า ตำนานปรัมปราจะมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์

3. ความหมายทางวัฒนธรรมระหว่างความเชื่อพุทธและผี พบว่า วรรณกรรมเรื่องพื้นชายฟองและพื้นเวียง ปรากฏร่องรอยของแนวคิดดั้งเดิมคือความเชื่อเกี่ยวภูตผีปีศาจ ที่เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติ ได้ถูกนำมาสร้างเป็นภาพแทน (Representation) ความชั่วร้ายให้ผู้คนหวาดกลัวอธิบายตามแนวคิดดังกล่าวว่าการนำเสนอภาพของพุทธศาสนา ทำให้ผู้คนท้องถิ่นในยุคล่าอาณานิคมประสบความสำเร็จเลือกจะปฏิบัติตามโดยปราศจากข้อโต้แย้ง การยกย่องพุทธศาสนาเชื่อถึงความศักดิ์สิทธิ์มีพลังอำนาจเหนือภูตผีปีศาจยักษ์และโรคร้ายต่างๆ ทำให้ผู้คนมีความหวังและโอกาสจะหลุดพ้นจากสภาวะที่ทุกข์ยากนั้นได้ เมื่อวรรณกรรมถูกถ่ายทอดนานวันเข้าก็กลายเป็นวัฒนธรรมทางความเชื่อ ผสมกับสมัยต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบเจ้าเมืองมาเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด การสูญเสียอำนาจให้กับผู้ปกครองที่มาจากศูนย์กลางของรัฐประเทศ ความไม่เข้าใจวัฒนธรรมของคนท้องถิ่น นำมาซึ่งความขัดแย้ง เป็นการต่อสู้โดยสร้างภาพแทนของพุทธศาสนาผ่านผู้มีบุญ และปีศาจยักษ์ร้ายเป็นภาพ

แทนของชนชั้นผู้ปกครองและประเทศตะวันตกที่เข้ามามีบทบาทในการล่าอาณานิคม ต่างหวังเข้ามาตักตวงเอาผลประโยชน์และทรัพยากรในท้องถิ่น ผ่านการเก็บส่วยและภาษี ซึ่งเป็นการช่วงชิงวาทกรรมอำนาจระหว่างความเป็นท้องถิ่นและความเป็นวัฒนธรรมชนชั้นการปกครอง นั่นเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบประเด็นที่มีความน่าสนใจในการนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

ประเด็นแรก วรรณกรรมเรื่องชายฟอง (หนองคำแสน) คำโครงแบบเรื่องมีความคล้ายคลึงกับวรรณกรรมเรื่องพระเจ้าเลียบโลก ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่นิยมเผยแพร่อยู่ในทางภาคเหนือของประเทศไทย หากเรารื้อสร้างความคิดโครงสร้างความเป็นวัฒนธรรมแบบรัฐประเทศ (State) วัฒนธรรมแบบรัฐชาติศูนย์กลางวัฒนธรรมมักมาจากศูนย์กลางอำนาจของประเทศหรือเมืองหลวงของประเทศ สมองเราก็จะสั่งการให้คิดปรากฏเป็นรูปแบบที่ประเทศไทยเกิดขึ้นภายในจิตใจ หากเรามองเรื่องของความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน นักมานุษยวิทยาสายวัฒนธรรม มักให้ความสำคัญกับความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี การนับถือผี ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องเล่า ผ่านตำนาน นิทานพื้นบ้าน หากมีความคล้ายคลึงหรือสอดคล้องใกล้เคียงกัน อาจเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันก็ได้ ในการถอดรหัสทางความหมายทางวัฒนธรรม จากที่กล่าวมาถึงความคล้ายคลึงด้านรูปแบบเรื่องของวรรณกรรมเรื่องชายฟอง ที่มีเนื้อหาหรือตัวบท (text) ใกล้เคียงกับ

วรรณกรรมเรื่องพระเจ้าเลียบโลก ที่ถูกเผยแพร่ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นอยู่ทางภาคเหนือของ ประเทศไทย หากเมื่อเรานำมาอภิปรายผล โดยการนำเอาแนวคิดทางสายวัฒนธรรมตามทฤษฎี แพร่กระจายทางวัฒนธรรมของคิราพร ณ ถลาง (2552) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อผู้คนมีการเคลื่อนย้ายเดินทางจากที่หนึ่ง ไปยังอีกที่หนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นทางติดตามไปด้วยคือ วรรณกรรม เรื่องเล่า นิทาน ตำนาน อันแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมมีการเดินทางติดตามผู้คนไปด้วย จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การเดินทางสัญจร ค้าขาย เผยแพร่ศาสนา หรือแม้แต่โยกย้ายถิ่นฐาน ของผู้คนสมัยก่อน นิยมการเดินทางโดยใช้แม่น้ำเป็นหลัก อธิบายผ่านทำเลที่ตั้งของบ้านคกเลาใต้ ตำบลบุษม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า มีการตั้งบ้านเรือนริมฝั่งแม่น้ำโขง จึงเป็นข้อสรุป สมมติฐานตามแนวทางทฤษฎีแพร่กระจายทางวัฒนธรรมได้ว่า การที่ค้นพบวรรณกรรมที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวล้านนาที่อยู่ทางทิศเหนือและชาวล้านช้างอยู่ทิศใต้ของแม่น้ำโขง นั้นอาจเป็นหลักฐานสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนชุมชน บ้านคกเลาใต้ อาจเป็นกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันกับอาณาจักรล้านนาที่มีศูนย์กลางวัฒนธรรมอยู่ที่หลวงพระบางและอาณาจักรล้านช้างที่มีศูนย์กลางวัฒนธรรมอยู่ที่เวียงจันทน์ โดยอาศัยแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำสายวัฒนธรรมในการเดินทางสัญจรไปมาของผู้คน ทำให้พบหลักฐานที่ปรากฏในวรรณกรรม ว่ามีรูปแบบโครงเรื่องคล้ายคลึงกับชาวล้านนาในตำนานเลียบโลก แต่อาจมีความแตกต่างกันในเรื่องของอนุภาค (Motif) ชื่อตัวละครหรือฉาก

อาจแตกต่างกันไปตามความนิยมของคนท้องถิ่นนั้นๆ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง พระลักพระลาม (รามเกียรติ์ฉบับลาว): การนำเสนอภาพแทนอัตลักษณ์ลาวและนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขงของสมัย วรรณอุตร (2557) ซึ่งเป็นงานวิจัยในรูปแบบปริวรรตจากอักษรลาวมาเป็นอักษรไทยปัจจุบันพบว่า วรรณกรรมเรื่องพระลักพระลามถือได้ว่าเป็นมหากาพย์แห่งชาติของคนลาวและมีการดัดแปลงมาจากมหากาพย์เรื่องรามายณะของวาลมิกี และเป็นวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่ได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของกลุ่มน้ำแม่น้ำโขง โดยผู้แต่งได้มีการสร้างสรรค์โดยการต่อเติมดัดแปลงด้วยกลวิธีตามรสนิยมเฉพาะถิ่นมีการสอดแทรกคติความเชื่อ ค่านิยม วิถีชีวิตที่มีความสัมพันธ์อยู่กับธรรมชาติ และมีการใช้ฉากสถานที่ที่มีอยู่จริงในท้องถิ่นผสมผสานกับสถานที่ในจินตนาการอย่างลงตัว

ประเด็นที่สอง จากการปริวรรตเนื้อหา คัมภีร์ไบเบิล วรรณกรรมเรื่องชายฟองและพื้นเืองพบว่า มีตอบโต้ ช่วงชิงอำนาจาชากรรม “ผู้มีบุญและกบฏผีบ้าผีบุญ” ระหว่างชนชั้นปกครองและชนในท้องถิ่น ซึ่งปรากฏเนื้อหาในวรรณกรรมเรื่องพื้นเมืองหรือพื้นเือง หากนำเรื่องของประวัติศาสตร์การเมือง การปกครอง ผนวกกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้นมาอธิบายร่วมกัน จะทำให้เห็นภาพที่สามารถอธิบายเพิ่มเติมจากตัวบท (Text) ผ่านแนวคิดการสร้างความหมายทางวัฒนธรรม ตามแนวคิดของยศ สันตสมบัติ (2556, หน้า 123) ได้อ้างงานของนิโคลัส เทป วา ครอบมออัตลักษณ์ในแง่กรณีของชาติพันธุ์ (Ethnic Identity) ในลักษณะ

ที่เป็นจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (Historical Consciousness) ในแง่นี้ ความเป็นชาติพันธุ์มิใช่ถูกกำหนดจากเชื้อสายโดยกำเนิดอย่างเดียว แต่หากแต่เป็นผลมาจากการจงใจ-เลือกกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละกลุ่มจึงเลือกสรรประวัติศาสตร์ของตน และเลือกที่จะหยิบยกเอาเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ มาตีความในลักษณะที่มีนัยสำคัญต่อชีวิตทางสังคมของตนเอง เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ เหล่านั้นกลายมาเป็นความจริง (Real History) หรือเป็นประวัติศาสตร์ของกลุ่มของชนกลุ่มนั้นในเวลาต่อมา ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่า กลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนิยามอัตลักษณ์ของตนอย่างไร ในบริบทของสำนึกทางประวัติศาสตร์ชุดหนึ่ง การทำความเข้าใจกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนกลุ่มหนึ่งจึงควรเริ่มต้นจากการศึกษาสำนึกทางประวัติศาสตร์ของชนกลุ่มนั้นๆ

สรุปความเป็นชาติพันธุ์ จึงมิใช่เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยสายเลือด ในทางตรงกันข้าม กลุ่มชาติพันธุ์ทุกกลุ่ม นิยามอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง และในขณะเดียวกันก็ถูกนิยามด้วยสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่ตนเองสร้างขึ้น ด้วยเหตุนี้ ความเป็นชาติพันธุ์ จึงมิใช่อะไรที่สำเร็จรูปประทับตราติดไว้อย่างแน่นอนตายตัว หากแต่เป็นการจงใจเลือกที่จะบ่งชี้ ตนเองกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในเวลาใดเวลาหนึ่งเพราะการกระทำ ดังกล่าว ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตน จึงอาจกล่าวได้ว่า สาเหตุการเกิดวาทกรรมการช่วงชิงอำนาจระหว่างความเป็นมาของวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง ส่งผลกระทบต่อความหวาดระแวง ความไม่เข้าใจ ระหว่างชนชั้น

ปกครองกับความเป็นท้องถิ่น ผลักไสให้คนในท้องถิ่นกลายเป็นคนชายขอบ สร้างความเป็นอื่น (the other) เป็นพลเมืองชั้นสอง ในสายตาของผู้มีอำนาจที่ถูกส่งมาจากอำนาจรัฐส่วนกลางของประเทศ จากการศึกษาในมุมมองประวัติศาสตร์การเมืองผ่านตัวบท อาจจะอนุมานได้ว่า วรรณกรรมพื้นเวียง ที่พบดังกล่าว จัดเป็นวรรณกรรมต้องห้าม (ห้ามเผยแพร่) ที่ผู้มีอำนาจจากรัฐส่วนกลางสมัยนั้น มองว่าเป็นวรรณกรรมที่มุ่งยุยงทำให้ผู้คนในปกครองแตกแยก สร้างความไม่สามัคคีเกิดขึ้นในแผ่นดิน จัดเป็นวรรณกรรมที่ผิดกฎหมาย มีการห้ามเผยแพร่ หากพบเห็นต้องเผาทำลาย หากแต่สำหรับผู้คนในท้องถิ่นกลับมองว่าเป็นวรรณกรรมไทยหาอดีตที่บ้านเมืองมีความสุข ปลอดภัย เป็นวรรณกรรมที่อิงคำสอนทางพุทธศาสนาผ่านเรื่องของผู้มีบุญญาธิการ เพราะในช่วงท้ายปรากฏข้อความบรรยายถึงอานิสงส์ของการเผยแพร่วรรณกรรมว่า หากผู้ใดได้เผยแพร่มะพบแต่ความสุข พบดินแดนแห่งความสงบร่มเย็น หากใครไม่เชื่อถือ ไม่เชื่อฟังหลักคำสอนในเนื้อหา ก็จะประสบแต่ทางเสื่อม ทางอบาย คล้ายกับจดหมายลูกโซ่ในปัจจุบัน ซึ่งที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า วรรณกรรมเรื่องพื้นเวียงนอกจากนำเสนอความเชื่อ บาป-บุญ นรก-สวรรค์ อันเป็นลักษณะของคู่ตรงข้าม (Binary opposition) วรรณกรรมยังทำหน้าที่ให้ความหวังให้กับคนในท้องถิ่นได้รอดพ้นจากยุคของความยากไร้ เป็นวรรณกรรมที่ใช้ตอบโต้วาทกรรมอำนาจ จากการปกครองส่วนกลางของอำนาจรัฐ

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการปริวรรตเกี่ยวกับตำรายาสมุนไพร ซึ่งคณะผู้วิจัยพบว่า มีตำรายาสมุนไพรโบราณเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่กำลังสูญหาย ถูกเก็บบันทึกไว้เป็นจำนวนมาก หากมีการปริวรรตเป็นภาษาไทยปัจจุบันไว้เป็นคลังความรู้ไว้ จักเป็นประโยชน์ให้กับคนในชุมชนและคนรุ่นหลังต่อไป

1.2 หากมีการนำเอาวรรณกรรมทั้งสองเรื่องไปเผยแพร่ มีข้อควรระมัดระวังเรื่องของแนวคิดขั้นต้นและการปกครอง เพราะวรรณกรรมทั้งสองเรื่อง ในยุคหนึ่งสมัยหนึ่งถือที่สภาพบ้านเมืองไม่สงบสุขถือว่าเป็นวรรณกรรมต้องห้าม (ห้ามเผยแพร่) ควรมีการให้เกร็ดความรู้เพิ่มเติมทางประวัติศาสตร์ สภาพสังคมไทย สังคมโลก และความเป็นมาของการเมืองการปกครองของไทยประกอบด้วย

1.3 การนำวรรณกรรมท้องถิ่นทั้งสองเรื่องไปใช้ประโยชน์ในเรื่องของการจัดการต้นทุนทางวัฒนธรรม เช่น พัฒนาต่อยอดให้เป็นการแสดงของนักเรียน คนในชุมชน เพื่อพัฒนาไปสู่การพัฒนาเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ หมู่บ้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ฯลฯ

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

ในกระบวนการขั้นตอนของการสำรวจ ทำให้ทราบว่า มีจำนวนคัมภีร์ใบลานในชุมชนอยู่ทั้งหมดเท่าไร จากการคัดแยกวรรณกรรม ได้นำข้อมูลไปจัดทำบัญชีรายชื่อวรรณกรรมทั้งหมด และจัดทำเป็นสมุดเล่มเล็กบันทึกรายชื่อข้อมูลใบลานให้กับชุมชน จากการคัดเลือกเรื่องมาปริวรรต ทำให้ทราบว่าวรรณกรรมใบลานผูกใดมีความสมบูรณ์ผูกใดต้องได้รับการซ่อมแซมในเชิงอนุรักษ์ จากนั้นได้จัดหาตู้เก็บเป็นตู้เหล็กแทนตู้ไม้เดิมของทางวัด เพื่ออนาคตชุมชนอาจจะพัฒนาเป็นศูนย์พิพิธภัณฑ์ชุมชน เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ นอกจากนี้ในกระบวนการค้นคว้าได้หาสาระแสดงละครจากวรรณกรรมที่ได้ปริวรรตทั้งสองเรื่อง ซึ่งอธิบายความเป็นมาและความเก่าแก่ของชุมชนผ่านคำจารึกในใบลาน เพื่อให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ความเป็นมาและอัตลักษณ์ของชุมชนตนเอง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนผ่านวรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับองค์ความรู้จากเนื้อหาวรรณกรรม ได้ถอดความหมายทางวัฒนธรรม พบว่า แนวทางการคิดของผู้คนท้องถิ่นสมัยนั้น ที่มีสำนึกร่วมความเป็นวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขง มากกว่าความเป็นวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำในภาคกลาง แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป ทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีความเข้าใจในแนวคิด ชาติ (Nation state) อันเป็นที่มาของคำว่าประเทศไทยในปัจจุบัน

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู ชูชื่น. (2543). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวรรณคดีไทย*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิราพร ณ ถลาง. (2552). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมัย วรรณอุดร. (2557). *พระลักพระลาม (รามเกียรติ์ฉบับลาว): การนำเสนอภาพแทนอัตลักษณ์ลาวและนิเวศวัฒนธรรมลุ่มน้ำโขง*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายันต์ ไพรชาญจิตร. (2550). *การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภะ.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2543). *พื้นที่ในทฤษฎีทางสังคมศาสตร์*. *วารสารสังคมศาสตร์*, 12(2), 65-101.

